

Список використаних джерел

1. «Зелені кімнати» рекомендації до обладнання / Н.П. Бочкор, О.В. Даценко, К.Б. Левченко та ін. – К. : ТОВ «Агентство «Україна», 2012. – 28 с. [Електронний ресурс]. URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/child_witness_dl/green_room_equipment.pdf.

2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Д. Пурас, О. Калашник, О. Кочемировська, Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. К.: ФОП КЛИМЕНКО, 2015. – 114 с. [Електронний ресурс]. URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/child_witness_dl/Rekomendatsii_oputyvannya_Rada_Evropy.pdf.

3. Сльозка Євгенія Дослідження передумов запровадження нової практики допиту/опитування дитини, яка постраждала від сексуального насильства [Електронний ресурс]. URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/child_witness_dl/doslidzhennya_press_12.pdf.

Никифорчук Дмитро Йосипович,

начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Чемерис Дмитро Дмитрович,

ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ;

Ручка Юрій Іванович,

співробітник Національного антикорупційного бюро України;

Никифорчук Вадим Дмитрович,

співробітник Державного бюро розслідувань, кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗШУКУ БЕЗВІСТИ ЗНИКЛИХ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

На сьогоднішній день проблема розшуку неповнолітніх є надзвичайно актуальною для українського суспільства. Дане питання перебуває на посиленому контролі керівництва Національної поліції та Міністерства внутрішніх справ України.

Департаментом карного розшуку МВС України окремо ведеться облік статистичних даних щодо неповнолітніх осіб чоловічої та жіночої статі по таким категоріям:

- які стали жертвами кримінальних правопорушень;
- які зникли в зоні проведення операцій АТО/ООС;
- які втекли з сім'ї та спецустанов.

У 2019 році в Україні відкрито 829 кримінальних проваджень за фактами безвісного зникнення неповнолітніх.

Нерідко на території держави реєструються злочини щодо неповнолітніх, які на думку авторів, можуть бути причиною їх

безвісного зникнення. Так у травні 2020 року зареєстровано 987 кримінальних правопорушень, учинених проти статевої свободи та недоторканності неповнолітніх, 4 факти незаконного позбавлення волі, 2 факти трудової експлуатації дітей, 2 випадки використання дитини для зайняття жебрацтвом [1].

В підрозділі, де працював один з авторів, 18.04.2020 року було вчинено злочин у відношенні двох неповнолітніх осіб жіночої статі, яких злочинець заманив у лісосмугу в районі місця мешкання, де погрожуючи фізичною розправою зв'язав мотузкою та згвалтував. В ході проведення слідчих (розшукових) дій останнього було затримано, генетико-молекулярна експертиза підтвердила його причетність до вчинення даного злочину. Наразі досудове розслідування триває.

Також в деяких регіонах України в останні роки мали місце вбивства неповнолітніх на сексуальному ґрунті, інсценовані під безвісне зникнення. Наприклад, такі резонансні справи [3]:

– безвісне зникнення неповнолітньої Діани Хріненко, яке мало місце 24.08.2018 року в селі Суботці Знамянського району Кіровоградської області. Останки розшукуваної були виявлені в березні 2019 року. Для ідентифікації тіла проведено ряд експертиз, в тому числі молекулярно-генетична експертиза (ДНК). У серпні 2019 року, в рамках міжнародного співробітництва в м Познань (Польща) був затриманий підозрюваний у вбивстві Діани Хріненко громадянин Н.

– безвісне зникнення неповнолітньої Дарії Лук'яненко, що мало місце 13.06.2019 в селі Іванівка Одеської області, труп якої було виявлено у зливній ямі домоволодіння місцевого жителя, якого було вкрито у вчиненні даного злочину.

В окремих кримінальних провадженнях подібні злочини залишаються нерозкритими.

Надзвичайно актуальним є питання міжнародного розшуку дітей, які з різних причин виїжджають за кордон і можуть стати жертвами злочинів. На погляд авторів, найбільш вразливими в цьому контексті є соціально незахищені категорії неповнолітніх. З 2016 року по I півріччя 2019 року за кордон на навчання виїхало 104 дитини із числа сиріт та позбавлених батьківського піклування. При цьому дозвіл на виїзд за кордон органом опіки та піклування надавався лише в 23 випадках [2].

Станом на 11.06.2020 року, в міжнародному розшуку за лінією Інтерполу по «Жовтій картці» перебувало 6 неповнолітніх українців [4].

В діяльності по розшуку неповнолітніх задіюються різні підрозділи Національної поліції. Головна роль належить працівникам оперативних підрозділів кримінальної поліції, які безпосередньо здійснюють розшук. Значну роль при цьому відіграють працівники слідчого підрозділу, ювенальної превенції, дільничні офіцери поліції та в необхідних випадках додані сили (в тому числі громадські формування). В залежності від ситуації безвісного зникнення, важливо

грамотно організувати взаємодію вказаних сил. Наприклад, з метою розшуку і рятуння людей, слідчі та оперативні підрозділи можуть взаємодіяти з територіальними підрозділами ДСНС та Національної гвардії МВС України і використовувати їх допомогу при процісуванні території [4]. Так 02.11.2019 в с. Реутинці Кролевецького району Сумської області, в ході проведення спільних пошукових заходів був розшуканий неповнолітній, який зник під час проведення спортивних ігор у лісі [3].

Отже, на думку авторів даних тез, при безвісному зникненні неповнолітньої особи найбільш важливо встановити наявність чи відсутність ознак вчинення щодо неї злочину, а також раціонально використовувати наявні сили і засоби, що забезпечить швидке встановлення розшукуваного. У даних справах вирішальну роль відіграє фактор часу [6, с. 240].

Наприклад, 11.06.2020, біля села Количівка Чернігівського району Чернігівської області була розшукана 3-річна дівчина, яка заблукала у лісі. Відстань до найближчого населеного пункту складала 2 км, поруч знаходяться дві водойми, тому від швидкості проведених пошукових заходів могло залежати життя дитини. Дівчину вдалося знайти за короткий проміжок часу завдяки тому, що у пошуках було задіяно 50 поліцейських, 20 нацгвардійців, 13 рятувальників ДСНС та 20 представників громадськості. Крім того, використовувалося 5 службово-розшукових собак та 2 квадрокоптери [3].

Список використаних джерел

1. Генеральна прокуратура України. Офіційний сайт. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. URL: <https://old.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>.

2. Щорічна доповідь уповноваженого Верховної ради України з прав людини про стан додержання прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2019 рік. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/Information>.

3. Національна поліція України. Фейсбук. Офіційна сторінка. URL: <https://www.facebook.com/UA.National.Police>.

4. Interpol. The International Criminal Police Organization. URL: <https://www.interpol.int/How-we-work/Notices/View-Yellow-Notices>.

5. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події. Наказ МВС від 22.08.2016 № 859. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>.

6. Никифорчук Д.Й., Чемерис Д.Д. Особенности розыска без вести пропавших лиц по горячим следам. Научно-практический журнал. *Вестник Академии МВД Республики Беларусь*, 2019. № 1 (37). 2019. С. 237–241.